
DIAGNOSIS OF THE FINANCIAL SUSTAINABILITY OF WINE PRODUCTION ENTERPRISES

Dimitar Tenev

University of Food Technologies – Plovdiv, Bulgaria, dimitartenev@hotmail.com

Petya Yordanova-Dinova

University of Food Technologies – Plovdiv, Bulgaria, petia1222@abv.bg

Abstract: In this paper are discussed and applied some of the main methods and approaches for diagnosing financial sustainability, which are part of financial analysis. Financial sustainability is one of the most important and significant indicators determining the long-term competitive development of wine enterprises. The relevance of the diagnosis of the financial stability of wine enterprises is due to the fact that their rational management is impossible without adequate and reliable information about their assets formation, taking into account the dynamic and risky changes in the sources of their funding. Financial sustainability characterizes the financial condition of economic entities in this sector of the national economy. In terms of the availability and efficiency of use of capital and liabilities, ensuring high profitability of their owners. In the specialized literature, the term - "financial sustainability" is associated with the ratio between own and borrowed funds in the capital structure, ensuring stable solvency in the long-term plan. The main goal of this paper is to diagnose the financial sustainability of wine enterprises in a dynamic aspect - for a period of five years. The results of the obtained diagnostic analysis are in the basis, on which the financial management will plan the strategies for adaptation and development of these enterprises in a global competitive environment. Financial sustainability is characterized by this specific state of financial resources that can easily ensure the production of wine in accordance with the requirements and preferences of the market. In condition, that there is a significant instability in the regulating process of the enterprise's capital formation – the object of diagnosis, it is also extremely important to monitor and study the financial sustainability. This sustainability is a part of the overall economic sustainability of economic entities, which secures their future market positions. Thru the financial sustainability's diagnosis it is reduced the risk of bankruptcy. The main models for diagnosing financial sustainability, applied in the present study, are important part of the financial-accounting analytical model.

Keywords: financial sustainability, diagnosis, wine production enterprises.

ДИАГНОСТИКА НА ФИНАНСОВАТА УСТОЙЧИВОСТ НА ПРЕДПРИЯТИЯ ЗА ПРОИЗВОДСТВО НА ВИНО

Димитър Тенев

Университет по хранителни технологии – Пловдив, България, dimitartenev@hotmail.com,

Петя Йорданова-Динова

Университет по хранителни технологии – Пловдив, България, petia1222@abv.bg

Резюме: В настоящата статия са разгледани и приложени някои от основните методи и подходи за диагностика на финансовата устойчивост, която е част от финансовия анализ. Финансовата устойчивост се явява един от най-важните и значими показатели, определящи дългосрочното конкурентно развитие на предприятията, занимаващи се с производството на вина. Актуалността на диагностиката на финансовата устойчивост на предприятията за производство на вина е обусловена от факта, че тяхното рационално управление е невъзможно без адекватна и надеждна информация за начина на формиране на имуществото им, отчитайки динамичните и рисковани изменения на източниците на неговото финансиране. Финансовата устойчивост характеризира финансовото състояние на стопанските субекти от този сектор на националното стопанство. От гледна точка на наличието и ефективността от използване на капитала и пасивите, осигуряваща висока доходност на собствениците. В специализираната литература понятието „финансова устойчивост“ се свързва със съотношението между собствени и привлечени средства в структурата на капитала, осигуряващо стабилна платежеспособност в дългосрочен план. Основната цел на статията е да се диагностицира финансовата устойчивост на предприятия за винопроизводство в динамичен аспект – за период от пет години. Резултатите от получения диагностичен анализ са базата, върху която финансовият мениджмънт ще планира стратегиите за адаптиране и развитие на тези предприятия в глобална конкурентна среда. Финансовата устойчивост се характеризира с такова състояние на финансовите ресурси, което

безпроблемно да обезпечава производството на вина в съответствие с изискванията и предпочитанията на пазара. При условие, че съществува значителна нестабилност в процеса на регулиране формирането на капитала на предприятията – обект на диагностициране, е от изключителна важност да се наблюдава и изследва финансовата устойчивост. Тази устойчивост е част от общата икономическа устойчивост на стопанските субекти, която обезпечава бъдещите им пазарни позиции. Чрез диагностиката на финансовата устойчивост се намалява риска от фалит. Основните модели за диагностика на финансовата устойчивост, които са използвани в настоящото изследване, са част от финансово-счетоводния аналитичен модел.

Ключови думи: финансова устойчивост, диагноза, предприятия за винопроизводство.

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Финансовата устойчивост се явява един от най-важните и значими показатели, определящи дългосрочното конкурентно развитие на предприятията, занимаващи се с производството на вина. Актуалността на диагностиката на финансовата устойчивост на предприятията за производство на вина е обусловена от факта, че тяхното рационално управление е невъзможно без адекватна и надеждна информация за начина на формиране на имуществото им, отчитайки динамичните и рисковани изменения на източниците на неговото финансиране. Финансовата устойчивост е един от аспектите на финансовото състояние на стопанските субекти от този сектор на националното стопанство, а нейната диагностика е условие за конкретизиране на техния здравен статус от гледна точка на наличието и ефективността от използване на капитала и пасивите, осигуряваща висока доходност на собствениците²⁶. В специализираната литература понятието „финансова устойчивост“ се свързва със съотношението между собствените и привлечени средства в структурата на капитала, даващо стабилна платежоспособност в дългосрочен план. Основната цел на статията е да се диагностицира финансовата устойчивост на десет предприятия за винопроизводство в динамичен аспект – за период от пет години. Предприятията, представени в изследването, са със затворен цикъл на производство – произвеждат и преработват суровината. Резултатите от получения диагностичен анализ са базата, върху която финансовият мениджмънт ще планира стратегиите за адаптиране и развитие на тези предприятия в глобална конкурентна среда. В многобройните специализирани публикации и професионални дискусии между заинтересованите страни са констатирани заплахите пред производството и реализацията на вина, което наложи прилагането на активна дискреция от страна на държавата²⁷. В контекста на държавната дискреция е Националната програма за подпомагане на лозаро-винарския сектор в България за периода 2019-2023 г., която задава следните стратегически насоки за подпомагане на отрасъла²⁸:

1. Подобряване на конкурентоспособността и устойчивостта на лозарските стопанства чрез подобряване на възрастовата и сортовата структура на насажденията, с оглед отговаряне на търсенето и изискванията на пазара, и подобряване на техниките за управление за оптимизиране на производствените разходи;
2. Подобряване на адаптивността на производителите на грозде към загубите на доход и подпомагане на управлението на риска, чрез насърчаване на застраховането на реколтата;
3. Подобряване на конкурентоспособността и адаптивността към пазара и повишаване на жизнеспособността на винарските предприятия, чрез инвестиции в технологично обновление и строително-монтажни работи;
4. Подобряване на конкурентоспособността на винопроизводителите на международния пазара, чрез дейности за популяризиране;
5. Осигуряване на инструменти за въздействие върху пазара в лозаро-винарския сектор, в случай на индикации за кризисни състояния.

Третата насоченост на Националната програма за подпомагане на лозаро-винарския сектор в България за периода 2019-2023 г. провокира настоящото изследване, тъй като авторите считат, че подобряването на конкурентоспособността, адаптивността към пазара и повишаването на жизнеспособността (устойчивостта) на винарските предприятия чрез инвестиции в технологично обновление и строително-монтажни работи не биха могли да се реализират, ако предприятията не управляват ефективно финансовата си устойчивост, която е определяща за икономическата им устойчивост. Чрез диагностиката на финансовата устойчивост се

²⁶ Yordanova-Dinova, P. (2019). Key indicators for the analysis of financial sustainability of the enterprise, International Journal Knowledge, Scientific Papers, Vol. 30.1, Skopje, Macedonia, ISSN 2545-4439, pp. 125-130.

²⁷ Йорданова-Динова, П., В. Йорданов (2020). Тенденции при производството и потреблението на вина в България, Сборник доклади „Младежки форум „Наука, технологии, иновации, бизнес“, 28-29 май, Дом на науката и техниката“ – Пловдив, с. 71-82., https://hst.bg/bulgarian/Sbornik_dokladi_mladejki_forum_2020.pdf.

²⁸ Национална програма за подпомагане на лозаро-винарския сектор на България за периода 2019-2023 г., https://www.mzh.government.bg/media/filer_public/2018/03/06/program.pdf.

намалява риска от фалит. Основните модели за диагностика на финансовата устойчивост, които са използвани в настоящото изследване, са част от финансово-счетоводния аналитичен модел. В теорията и практиката на финансовия анализ се използват абсолютни (метод на чистите активи), относителни показатели т. нар. коефициентен метод, който е в сърцевината за извеждането на обобщаващ показател за финансова устойчивост²⁹. В настоящата разработка се дава приоритет на коефициентния метод за оценка на финансовата устойчивост, тъй като чрез него се измерва ефективността от използването на финансовите ресурси. Базира се на изчисляването на различни отношения, характеризиращи структурата на капитала по данни на счетоводната отчетност – баланса. Финансовата устойчивост се определя от структурата на капиталовите източници за финансиране на активите³⁰. Наличието на достатъчни финансови източници и тяхното ефективно използване определя стабилитета на финансовото състояние на предприятията. Ето защо показателите за общата структура на капитала имат основополагащо значение при оценката на финансовата устойчивост. Показателите за общата структура на финансовите източници могат да се допълнят и с такива, за чието изчисляване са необходими данни от някои позиции на актива на баланса, с което се постига точна представа за устойчивостта на връзката между финансовото и имущественото състояние на предприятието. В специализираната литература се разглеждат различни подходи за повишаване на финансовата устойчивост на предприятията, но за основни се считат оптимизацията и балансираността на източниците на финансиране. Финансовата устойчивост и риска от неплатежоспособност в значителна степен се определят от капиталовата структура. Капиталовата структура изразява съотношението между различните капитали и се характеризира чрез система от показатели, в които неизменно участва собственият капитал³¹. Диагностика на финансовата устойчивост дава възможност да се намали риска от банкрут. Тя подпомага планирането на стопанската дейност, тъй като дава информация за платежоспособността на предприятието и възможностите му за конкурентно развитие. Основните принципи, върху които се основава на диагностиката са³²: качествено и точно отразяване на състоянието на предприятието; научна обоснованост; фиксиране на конкретни цели; взаимовръзка с другите видове анализи; последователност; комплексност; характеризирани на отрасловите специфики.

2. ДИАГНОСТИКА НА ФИНАНСОВАТА УСТОЙЧИВОСТ НА ПРЕДПРИЯТИЯ ЗА ПРОИЗВОДСТВО НА ВИНО

В настоящата разработка са използвани следните коефициенти за диагностика на финансовата устойчивост на избраната извадка от предприятия за винопроизводство:

- коефициент на концентрация на собствения капитал:

$$K_{\text{КСК}} = \frac{\text{СК}}{\sum A}, \quad (1)$$

където:

$K_{\text{КСК}}$ – коефициент на концентрация на собствения капитал;

СК – собствен капитал;

$\sum A$ – сума на активите.

- коефициент на концентрация на привлечения капитал:

$$K_{\text{кПрК}} = \frac{\text{ПрК}}{\sum A}, \quad (2)$$

където:

$K_{\text{кПрК}}$ – коефициент на концентрация на привлечения капитал;

ПрК – привлечен капитал.

- коефициент на капиталова структура:

²⁹Хомяченкова, Н.А. (2010). Современные аспекты мониторинга устойчивого развития промышленного предприятия: методика и практика, <https://cyberleninka.ru/article/n/sovremennye-aspekty-monitoringa-ustoychivogo-razvitiya-promyshlennogo-predpriyatiya-metodika-i-praktika> (посетен на 20.09.2021 г.).

³⁰Омурзаков, С.А., А. Магкеримова (2018). Методика анализа финансовой устойчивости предприятия, Территория науки, №1, с. 106-112.

³¹Yordanova-Dinova, P. (2019). Analysis of wine-producing enterprise's financial sustainability through indicators of the capital's structure, International Journal Knowledge, Scientific Papers, Vol. 31.1, Budva, Montenegro, June 2019, ISSN 2545-4439, pp. 129-134.

³²Толпегина, О.А. (2017). Методологические основы классификации видов экономической диагностики, Стратегические решения и риск-менеджмент, ISSN 2618-9984 (Online), стр. 64-73, <https://doi.org/10.17747/2078-8886-2017-1-2-64-73>.

$$K_{kc} = \frac{CK}{PrK}, \quad (3)$$

където:

K_{kc} – коефициент на капиталова структура.

- коефициент на постоянния капитал:

$$K_{пк} = \frac{(CK+ДЗ)}{\Sigma A}, \quad (4)$$

където:

$K_{пк}$ – коефициент на постоянния капитал.

- коефициент на маневреност на собствения капитал:

$$K_{мск} = \frac{НОК}{CK}, \quad (5)$$

където:

$K_{мск}$ – коефициент на маневреност на собствения капитал;

НОК – нетен оборотен капитал.

- коефициент на обезпеченост на материалните запаси:

$$K_{омз} = \frac{НОК}{МЗ}, \quad (6)$$

където:

$K_{омз}$ – коефициент на обезпеченост на материалните запаси;

МЗ – материални запаси.

Таблица 1. Коефициенти за диагностика на финансовата устойчивост

Предприятие	2015	2016	2017	2018	2019
„Българско вино“ ООД	-	-	-	-	-
Ккск	0,47	0,48	0,49	0,54	0,60
КкПрК	0,53	0,52	0,51	0,46	0,40
Ккс	0,87	0,93	0,98	1,18	1,49
Кпк	0,59	0,59	0,58	0,62	0,66
Кмск	-0,46	-0,43	-0,33	-0,23	-0,06
Комз	-1,36	-1,22	-0,86	-0,66	-0,14
„Буларгопром“ ЕООД	-	-	-	-	-
Ккск	-0,22	-0,40	-0,39	-0,20	-0,27
КкПрК	1,22	1,40	1,39	1,20	1,27
Ккс	-0,18	-0,29	-0,28	-0,16	-0,21
Кпк	1	0,99	0,65	0,98	0,88
Кмск	-4,46	-1,31	-0,84	-0,17	0,34
Комз	2,15	2,53	2,98	3,11	-11,86
„Бойар“ ООД	-	-	-	-	-
Ккск	0,56	0,58	0,54	0,48	0,49
КкПрК	0,44	0,42	0,46	0,52	0,51
Ккс	1,25	1,39	1,17	0,94	0,95
Кпк	0,86	0,89	0,82	0,75	0,75
Кмск	0,43	0,45	0,49	0,49	0,48
Комз	1,05	1,07	1,37	1,63	1,78
„Бiovинарна Орбелус“ ЕАД	-	-	-	-	-
Ккск	0,14	0,12	0,20	0,17	0,13
КкПрК	0,86	0,88	0,80	0,83	0,87
Ккс	0,16	0,13	0,25	0,20	0,15
Кпк	0,75	0,67	0,79	0,78	0,81
Кмск	0,51	-0,14	0,60	0,61	0,78

Комз	0,58	-0,11	0,65	0,53	0,56
„Билта“ ЕАД	-	-	-	-	-
Ккск	0,24	0,18	0,05	0,07	0,14
КкПрК	0,76	0,82	0,95	0,93	0,86
Кке	0,31	0,22	0,06	0,08	0,16
Кпк	0,96	0,92	0,86	0,88	0,90
Кмск	0,96	0,60	-1,03	-0,86	-0,16
Комз	12,19	4,96	-1,74	-1,91	-0,70
„Винпром Свищов“ АД	-	-	-	-	-
Ккск	-0,01	-0,09	-0,16	-0,18	-0,23
КкПрК	1,01	1,09	1,16	1,18	1,23
Кке	-0,01	-0,08	-0,14	-0,15	-0,18
Кпк	0,83	0,83	0,85	0,79	0,12
Кмск	-40,79	-3,95	-1,15	-0,30	2,90
Комз	2,00	2,00	1,48	0,37	-4,68
„Ариел – ТН“ ЕООД	-	-	-	-	-
Ккск	0,14	0,82	0,14	0,22	0,19
КкПрК	0,86	0,18	0,86	0,78	0,81
Кке	0,16	4,61	0,16	0,28	0,23
Кпк	0,14	4,38	0,98	0,86	0,80
Кмск	3,64	2,85	0,38	2,04	0,28
Комз	24,09	33,00	4,98	25,77	6,63
„Черноморско злато“ ЕООД	-	-	-	-	-
Ккск	0,57	0,42	0,46	0,50	0,52
КкПрК	0,43	0,58	0,54	0,50	0,48
Кке	1,35	0,72	0,85	1,02	1,07
Кпк	0,73	0,52	0,48	0,53	0,62
Кмск	0,32	0,07	0,00	0,51	0,65
Комз	0,54	0,08	0,00	0,48	0,71
„Хоризонт САЩ“ ООД	-	-	-	-	-
Ккск	0,31	-0,29	-0,35	-0,40	-0,39
КкПрК	1,31	1,29	1,35	1,40	1,39
Кке	-0,24	-0,23	-0,26	-0,29	-0,28
Кпк	0,70	0,84	0,87	0,86	0,87
Кмск	0,14	0,24	-0,35	-0,30	-0,41
Комз	-0,20	0,33	0,62	0,54	0,85
„Магура“ АД	-	-	-	-	-
Ккск	0,14	0,30	0,22	0,14	0,20
КкПрК	0,86	0,70	0,78	0,86	0,80
Кке	0,17	0,42	0,29	0,17	0,27
Кпк	0,48	0,67	0,89	0,87	0,87
Кмск	0,01	0,78	1,92	-5,11	1,90
Комз	0,00	0,67	1,39	-2,21	1,35

На база горепосочените резултати могат да се направят следните изводи:

- за изследвания период 2015 – 2019 г. се установи нарастване на коефициента на концентрация на собствения капитал при предприятие „Българско вино“ ООД, който е достигнал нормативното си значение. За предприятие „Черноморско злато“ ЕООД същият коефициент, за изследвания период, е отбелязал тенденция на доближаване до нормативните си стойности. Всички останали предприятия са зависими към външни източници на финансиране, което се доказва от коефициента на

концентрация на привлечения капитал. В по-дългосрочен план това би компрометирало финансовия им стабилитет и устойчивост.

- коефициентът на капиталова структура, изразяващ се в съотношението между собствен и привлечен капитал, отразява добри нива в развитието си отново при предприятия „Българско вино“ ООД и „Черноморско злато“ ЕООД.
- при коефициента на постоянен капитал се забелязва достигане на нормативното значение от по-голямата част от фирмите.
- за коефициента на маневреност на собствения капитал може да се отбележи колебливо развитие при по-голямата част от предприятията.
- коефициентът на обезпеченост на материалните запаси надвишава нормативното си значение при всички фирми, което е индикатор за големи амплитуди в нетния оборотен капитал. Единствено при предприятие „Черноморско злато“ ЕООД този коефициент е в нормативни стойности.
- при две от фирмите, а именно „Винпром Свищов“ АД и „Хоризонт САЩ“ ООД, се наблюдават отрицателни величини на Коефициента на концентрация на собствения капитал, което е признак за задлъжнялост към кредитори и е налице висок риск от изпадане в неплатежоспособност.

3. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Финансовата устойчивост на предприятията е един от най-важните показатели на финансовото им състояние. Тя гарантира развитието им в дългосрочен план, тяхната конкурентоспособност и платежоспособност. Проведената диагностика позволява да се изведат причинно-следствени връзки, които да подпомогнат вземането на ефективни управленски решения. Способността на предприятията да финансират стопанската си дейност преимуществено за сметка на собствени средства се счита за висока степен на финансова устойчивост. След финализиране диагностиката на финансовата устойчивост на избраната извадка предприятия от лозаро-винарския сектор, се установи колебливост в нейното развитие, което би увеличило кредитния риск за предприятията .

ЛИТЕРАТУРА

- Йорданова-Динова, П., & Йорданов, В. (2020). Тенденции при производството и потреблението на вина в България, Сборник доклади „Младежки форум „Наука, технологии, иновации, бизнес“, 28-29 май, Дом на науката и техниката“ – Пловдив, с. 71-82., https://hst.bg/bulgarian/Sbornik_dokladi_mladejki_forum_2020.pdf
- Национална програма за подпомагане на лозаро-винарския сектор на България за периода 2019-2023 г., https://www.mzh.government.bg/media/filer_public/2018/03/06/program.pdf
- Омурзаков, С.А., & Маткеримова, А. (2018). Методика анализа финансовой устойчивости предприятия, Территория науки, №1, с. 106-112
- Толпегина, О.А. (2017). Методологические основы классификации видов экономической диагностики, Стратегические решения и риск-менеджмент, ISSN 2618-9984 (Online), стр. 64-73, <https://doi.org/10.17747/2078-8886-2017-1-2-64-73>
- Хомяченкова, Н.А. (2010). Современные аспекты мониторинга устойчивого развития промышленного предприятия: методика и практика, <https://cyberleninka.ru/article/n/sovremennye-aspekty-monitoringa-ustoychivogo-razvitiya-promyshlennogo-predpriyatiya-metodika-i-praktika> (посетен на 20.09.2021 г.)
- Yordanova-Dinova, P. (2019). Analysis of wine-producing enterprise's financial sustainability through indicators of the capital's structure, International Journal Knowledge, Scientific Papers, Vol. 31.1, Budva, Montenegro, June 2019, ISSN 2545-4439, pp. 129-134
- Yordanova-Dinova, P. (2019). Key indicators for the analysis of financial sustainability of the enterprise, International Journal Knowledge, Scientific Papers, Vol. 30.1, Skopje, Macedonia, ISSN 2545-4439, pp. 125-130